

ASPECTE CONFLICTUALE PRIVIND EFECTELE CĂSĂTORIEI CU ELEMENT DE EXTRANEITATE

Igor ȘEREMET

O căsătorie legal încheiată produce efecte generale care cuprinde raporturile personale dintre soți și raporturile patrimoniale.

Respectiv, prin încheierea căsătoriei, soții dobândesc drepturi și își asumă obligații personale prevăzute de titlul III, cap.5 din Codul familiei al Republicii Moldova, și anume: determinarea domiciliului comun, alegerea numelui pe care soții îl vor purta, obligația reciprocă de sprijin moral și fidelitate conjugală [1, p.279].

De asemenea, căsătoria produce și efecte patrimoniale ce se referă la regimul legal și contractual al bunurilor soților, proprietatea în devălmășie a soților, dreptul de posesie și dispunere a bunurilor.

Cât privește determinarea legii care reglementează raporturile personale și patrimoniale cu element de extraneitate ale soților, conform art.157 alin.(1) și alin.(2) din Codul familiei *„Drepturile și obligațiile personale nepatrimoniale și patrimoniale ale soților se determină de legislația statului în care își au domiciliul comun, iar în lipsa domiciliului comun – legislației statului unde aceștia au avut ultimul domiciliu comun. Dacă soții nu au și nici nu au avut anterior un domiciliu comun, drepturile și obligațiile lor personale nepatrimoniale și patrimoniale se determină pe teritoriul Republicii Moldova în baza legislației Republicii Moldova”*.

Efectele personale și patrimoniale ale căsătoriei intervin doar ca urmare a schimbării stării civile ale soților.

În sensul art.1587 alin.(1) din Codul civil al Republicii Moldova, starea civilă este guvernată de legea națională, fapt care determină că și efectele căsătoriei urmează să fie guvernate de legea națională a soților, doar în cazul când ea este comună.

Dacă, în urma soluționării conflictului de calificări, autoritatea competentă stabilește că soții au legi naționale diferite, atunci își găsește aplicabilitate punctul de legătură – domiciliul comun al soților, cu ajutorul căruia determinăm legea materială aplicabilă efectelor generale ale căsătoriei.

Astfel, legislația conflictuală a Republicii Moldova nu oferă soluții privind determinarea legii aplicabile efectelor generale ale căsătoriei peste hotarele țării în situația când soții nu au cetățenie comună și domiciliu comun, precum și în cazul când nu au avut anterior un domiciliu comun.

De asemenea, prin art.157 din Codul familiei, legislatorul național atribuie la domeniul efectelor patrimoniale și regimul juridic al bunurilor imobile, fapt care contravine art.1582 alin.(1) din Codul civil, conform căruia *„Dispozițiile Cărții a V-a – Drept internațional privat din Codul civil, nu*

afectează acțiunea normelor imperative de drept ale Republicii Moldova care, în virtutea indicării în normă sau în virtutea importanței lor deosebite pentru asigurarea drepturilor și intereselor subiecților de drept civil, reglementează raporturile respective indiferent de dreptul aplicabil”.

Respectiv, efectele patrimoniale ale căsătoriei cu element de extraneitate privind bunurile imobile urmează a fi guvernate de legea locului aflării bunului imobil – *lex rei sitae*, prin coroborare cu art.1601 alin.(1) din Codul civil, conform căruia „*Conținutul posesiunii, dreptului de proprietate și altor drepturi reale asupra bunurilor mobile și imobile, realizarea și ocrotirea lor se determină potrivit legii statului pe al cărui teritoriu se află bunurile, dacă nu se prevede altfel”.*

Nu mai puțin depășită este norma conflictuală prevăzută de art.157 alin.(3) din Codul familiei, conform căruia „*Contractul matrimonial ..., în baza unui acord dintre soți, poate fi supus legislației statului unde își are domiciliul unul dintre soți. În lipsa unui atare acord, contractului în cauză i se aplică prevederile alin.(1) și (2)”.*

Aceasta, contravine art.1610 alin.(1) din Codul civil, conform căruia, condițiile de fond ale contractului sunt guvernate de legea aleasă prin consens de părți, cât și art.1611 alin.(1), potrivit căruia, în lipsa unui consens între părți asupra legii aplicabile contractului, se aplică legea statului cu care contractul prezintă cele mai strânse legături, interpretându-se că există astfel de legături cu legea statului în care debitorul prestației, la momentul încheierii contractului, își are domiciliul, în subsidiar, reședința.

Sub aspect comparativ, interesează soluțiile oferite de normele conflictuale din sistemele de drept ale altor state, precum și cele uniformizate prin instrumente normative internaționale pentru determinarea legii aplicabile efectelor generale ale căsătoriei.

Conform art.2589 din Codul civil român „*(1) Efectele generale ale căsătoriei sunt supuse legii reședinței obișnuite comune a soților, iar în lipsă, legii cetățeniei comune a soților. În lipsa cetățeniei comune, se aplică legea statului pe teritoriul căruia căsătoria a fost celebrată. (2) Legea determinată potrivit alin.(1) se aplică atât efectelor personale, cât și efectelor patrimoniale ale căsătoriei pe care această lege le reglementează și de la care soții nu pot deroga, indiferent de regimul matrimonial ales de aceștia (3). Prin excepție de la prevederile alin.(2), drepturile soților asupra locuinței familiei, precum și regimul unor acte juridice asupra acestei locuințe sunt supuse legii locului unde aceasta este situată” [4].*

Cât privește legea aplicabilă regimului matrimonial, în sensul art.2590 din Codul civil român, este legea aleasă de soți. Însă principiul *lex voluntatis* este limitat doar la alegerea următoarelor: a) legea statului pe teritoriul căruia unul dintre soți își are reședința obișnuită la data alegerii; b) legea statului a căruia

cetățenie o are oricare dintre ei la data alegerii; c) legea statului unde își stabilesc prima reședință obișnuită comună după celebrarea căsătoriei.

Potrivit art.3 din Convenția de la Haga din 14 martie 1978, la care Republica Moldova nu este parte, regimul patrimonial al soților este guvernat de legea aleasă de către ei, până la încheierea căsătoriei, cu excepția bunurilor imobile, care va fi guvernat de legea locului aflării acestora [5].

Însă Convenția limitează spectrul legilor care poate fi ales de către soți, și anume: 1. Legea statului, cetățean al căruia era unul dintre soți la momentul alegerii; 2. Legea statului, pe teritoriul căruia avea domiciliul unul dintre soți la momentul alegerii; 3. Legea primului stat, pe teritoriul căruia, soții intenționează să stabilească domiciliul comun după încheierea căsătoriei.

Totodată, art.4 din Convenția menționată stabilește că, dacă soții, până la încheierea căsătoriei, nu au ales legea aplicabilă regimului patrimonial, atunci acesta va fi guvernat de legea statului pe teritoriul căruia soții și-au stabilit prima reședință obișnuită după încheierea căsătoriei.

În sensul Convenției CSI din 22.01.1993, raporturile juridice personale și patrimoniale ale soților sunt determinate de legislația Părții contractante, pe teritoriul căreia au domiciliul comun. Dacă unul dintre soți locuiește pe teritoriul uneia dintre Părțile contractante, iar altul – pe teritoriul altei Părți contractante și ambii soți au una și aceeași cetățenie, atunci raporturile lor juridice personale și patrimoniale sunt determinate de legislația acelei Părți contractante, ai cărei cetățeni sunt [6].

Excepții de la regulile menționate se referă la cazul când soții nu au avut domiciliul din urmă comun pe teritoriul Părților contractante, fiind aplicată legea Părții contractante care examinează cauza, și respectiv, regimul juridic al bunurilor imobile, fiind guvernat de legea locului aflării acestora.

Referințe:

1. BABĂRĂ, Valeriu. *Drept internațional privat*. Chișinău: „Elena-V.I.” S.R.L., 2009. ISBN 978-9975-106-37-5.
2. Codul civil nr.1107-III din 06.06.2002, promulgat prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.719-III din 11.06.2002. Publicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.82-86/661 din 22.02.2002, în vigoare din 12.06.2003.
3. Codul familiei nr.1316-XIV din 26.10.2000, promulgat prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.4-III din 19.04.2001. Publicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.47-48/210 din 26.04.2001, în vigoare din 26.04.2001.
4. Codul civil al României, adoptat prin Legea nr.287/2009, promulgat prin Decretul Președintelui României nr.518/2011. Publicat în: *Monitorul Oficial al României*, nr.409 din 10 iunie 2011, intrat în vigoare la 01 octombrie 2011.
5. Convenția de la Haga din 14 martie 1978 privind legea aplicabilă regimului patrimonial al soților, http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=86.

6. Convenția C.S.I. din 22.01.1993 cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr.402-XIII din 16.03.1995, în vigoare din 26.03.1996, publicată în ediția oficială: *Tratate internaționale*, 1999, vol.16.